

Samenwerken in de zorg

Een (niet juridische) reflectie op het VGR preadvies 2021:
samenwerking in een complex zorgveld

Roland Friele

NIVEL

Kennis voor betere zorg

Een (niet juridische) reflectie op het preadvies: samenwerking in een complex zorgveld

De eerste twee delen van dit preadvies gaan (in mijn woorden) in op de vraag:

Is er een (rechts-)persoon die je als patiënt kan aanspreken als er in samenwerking iets mis is gegaan en welke zouden dat dan kunnen zijn?

Dit levert inzicht in de rechtspersonen die een patiënt zou kunnen aanspreken.

Een (niet juridische) reflectie op het preadvies: samenwerking in een complex zorgveld

Wijnen laat zien dat (weer in mijn woorden):

- er veel samenwerkingsverbanden denkbaar zijn in de zorg voor mensen met complexe (chronische) ziekten of acute zorg
- Dat er, in juridische zin, vaak wel iemand aangesproken zou kunnen worden,
- maar, dat het voor patiënten veelal onduidelijk is wie kan worden aangesproken (en dat dit problematisch is)
- en dat er onduidelijkheid is over de plichten die met samenwerking samenhangen.

Als oplossing:

- Centrale aansprakelijkheid voor een zorggroep of gezondheidscentrum.
- Hoofdelijke aansprakelijkheid als 'wordt samengewerkt' op basis van een zorgprogramma of richtlijn.

Een (niet juridische) reflectie op het preadvies: samenwerking in een complex zorgveld

Een enkele bedenking:

Er is meer 'zorg' voor mensen met complexe (chronische) ziekten of acute zorg dan die door een zorggroep of gezondheidscentrum wordt geleverd.

Daarenboven zijn zorggroepen heel verschillend. Van origine zijn ze opgericht voor de goede zorg voor maar vier chronische ziekten, niet meer.

En, het is de vraag of de zorggroep zoals we die nu kennen over een paar jaar nog wel bestaat. Een beweging als *hechte huisartsenzorg* zou hier wel eens wat aan kunnen veranderen.

De aanvulling van de hoofdelijke aansprakelijkheid wanneer wordt samengewerkt op basis van een zorgprogramma of richtlijn is dan weer veel ruimer.

Want, is er niet altijd ergens wel een richtlijn of zorgprogramma waar het belang van samenwerking wordt genoemd?

Voordeel is wel dat de patiënt niet hoeft te zoeken naar wie aan te spreken.

Een (niet juridische) reflectie op het preadvies: samenwerking in een complex zorgveld

Wijnen signaleerde ook:

- dat er onduidelijkheid is over de plichten die met samenwerking samenhangen.

Dat roept dan de vraag op of een patiënt wel beter af is:

Hij weet wie hij kan aanspreken, maar kennelijk niet waarop.

Aandacht voor deze onduidelijkheid heb ik gemist in de twee eerste delen van het pre-advies: waarop kan je samenwerkende professionals aanspreken?

Aandacht voor die vraag had de relevantie van het preadvies groter gemaakt: niet alleen voor situaties waarin iets is misgegaan, maar veel algemener.

Het geeft samenwerkende professionals of zorgorganisaties houvast voor het maken van onderlinge afspraken.

Een (niet juridische) reflectie op het preadvies: samenwerking in een complex zorgveld

Om het aansprakelijkheidsrecht een bredere betekenis te laten hebben moeten we op zoek naar duidelijkheid over de plichten die met samenwerking samenhangen.

Wat is het ‘overdrachtelijke hek’?

In het preadvies ben ik begrippen tegengekomen die een nuttig aangrijpingspunt vormen, zoals regiebehandelaar en hoofdbehandelaar.

Die werden niet verder uitgewerkt.

249 Hartlief 2007, p. 83: ‘Aansprakelijkheid(srecht) is behalve een vergoedingsmechanisme ook een gedragbeïnvloedingsmechanisme.’

Een (niet juridische) reflectie op het preadvies: samenwerking in een complex zorgveld

Het begrip regiebehandelaar, bijvoorbeeld, roept volop, ingewikkelde, maar relevante vragen op. Die vragen hebben niet alleen betrekking op die ene professional, maar ook op de professionals waarmee zij samenwerkt en de organisaties die hierbij zijn betrokken .

- Wat mogen patiënten verwachten van een regiebehandelaar?
- Wat is er voor nodig dat professionals durven te kiezen voor een rol als regiebehandelaar?
- En, wat mag een regiebehandelaar verwachten van de organisatie waar zij werkt?
- Wat mag een regiebehandelaar verwachten van zijn samenwerkingspartners?
- Wat mogen andere professionals verwachten van een regiebehandelaar?

Een (niet juridische) reflectie op het preadvies: samenwerking in een complex zorgveld

Helderheid over wie je kan aanspreken
en
Helderheid over waarop je partijen kan
aanspreken.

Die twee antwoorden horen bij elkaar!

Die antwoorden zullen relevant zijn voor het
stellen van aansprakelijkheid, maar vooral ook
voor het vormgeven van productieve
samenwerkingsvormen.

Het vinden van duidelijkheid over de vraag
waarop partijen kunnen worden aangesproken
is geen studeerkamerexercitie.

Een (niet juridische) reflectie op het preadvies: samenwerking in een complex zorgveld

JZOJP

De essentie is: “het voorkomen van (duurdere) zorg, verplaatsen van zorg (zoveel mogelijk dichterbij huis en indien nodig geconcentreerd wat verder weg) en het vervangen van zorg (door andere zorg zoals e-health); dit leidt ertoe dat mensen meer geholpen zijn bij hun dagelijks functioneren.”

(Taskforce rapport 2018 ‘de juiste zorg op de juiste plek’)

Een belangrijk uitgangspunt van JZOJP is dat geleerd moet worden van praktijkvoorbeelden

Een (niet juridische) reflectie op twee preadviezen

Kennisthema's in de praktijkvoorbeelden van JZOJP

Thema	Behoeftte cliënt	Praktijkleren	Verander-vraagstukken	Effect-vraagstukken	Kennis & vaardigheden	Samenwerking-vragen	ICT/data uitwisseling	Financiering en bekostiging	Juridisch
% knelpunten dat betrekking heeft op dit thema uit bestand 'knelpunten'	10%	4%	17%	6%	6%	41%	6%	43%	18%

knelpunten op juridisch vlak:

Niet de patiënt staat centraal, maar het zorgaanbod staat teveel centraal in wet- en regelgeving.

Privacy wet- en regelgeving belemmert uitwisseling van data.

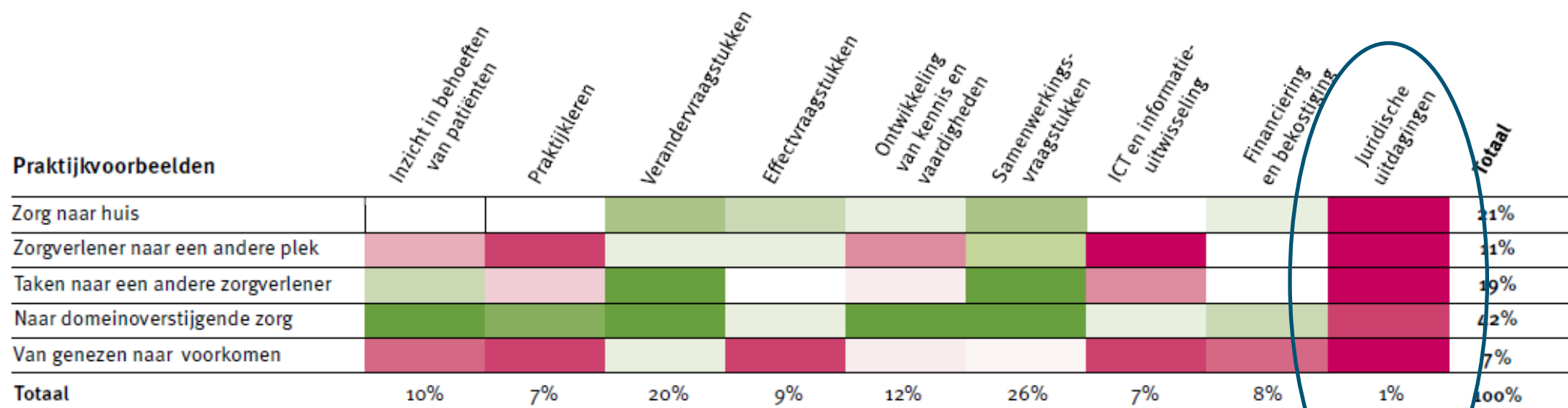
Behoeftte vanuit de praktijk:

Regelgeving die samenwerking juist stimuleert.

(Bron: Juiste zorg op de juiste plek, rode draden en knelpuntenanalyse en reacties op discussienota, Significant Public, oktober 2021)

Een (niet juridische) reflectie op het preadvies: samenwerking in een complex zorgveld

Kennisthema's in de praktijkvoorbeelden van JZOJP

Matrix 1

Spreiding van verschijningsvormen en kennisthema's over de praktijkvoorbeelden (in %)

(Bron: kennisagenda Zorg op de Juiste Plek, 2020)

Een (niet juridische) reflectie op het preadvies: samenwerking in een complex zorgveld

Kennisthema's JZOJP

Het recht wordt in deze kennisagenda vooral gezien als een hindernis, terwijl er behoefte is aan het recht als oplossing.

Tegelijk zien we dat in praktijkvoorbeelden nauwelijks wordt nagedacht over deze oplossingen.

Hier zou de gezondheidsrechtelijke community een mooie rol kunnen spelen. Die community kan bijdragen aan duidelijkheid over de plichten die met samenwerking samenhangen, naast het scheppen van meer helderheid over wie aansprakelijk zou kunnen zijn.

Die kwaliteit wordt node gemist bij JZOJP.

Kan de VGR zijn diensten aanbieden aan het kennisplatform? Dit preadvies kan een mooie rol spelen.

Ik ben benieuwd naar uw reactie..

Kennis voor
betere zorg

Roland Friele

www.nivel.nl/roland-friele

NIVEL

Kennis voor betere zorg